

Christian Catomeris

DET OHYGGGLIGA ARVET

Sverige och främlingen genom tiderna

O

Ordfront

Stockholm 2004

Innehåll

Förord 9

Inledning 15

Afrikanen

Svenska Afrika Kompaniet 28 | Att bedöma och klassificera 31 | Den ädle vildens Afrika 34 | En svensk slavkoloni 35 | *Badin – ett (o)mänskligt experiment* 39 | Det andliga imperiebyggandet: missionen 40 | Kolonial undervisning utan kolonier 46 | *Afrikanen – ett barn* 48 | Afrikanen som attraktion och hot 49 | *Afrikanen som djur* 54 | *Den lustige »negern«* 55 | *Idrott och raskamp* 57 | Rastänkandet som blev kvar 58 | U-hjälpen: den nya missionen 58 | *Mediebilder* 61 | Afrikanen i den svenska verkligheten 61 | Diskrimineringens effekter 64 | *Sportens efterhängsna stereotyper* 66 | En ny exotism 67 | *Den svarte mannens kropp* 68

Finnen

Vanlig svensk eller offer för kolonialism? 72 | Värdefulla nybyggare förvandlas till brottslingar 76 | Ett primitivt urfolk i Skandinavien 79 | Respekt och skräck 81 | *Att sätta sig upp mot främlingar* 84 | Ett förfrämligt folk 85 | *Sveriges indianer* 87 | *Finnkoling* 90 | Språket som säkerhetsrisk 91 | *När svenskar ville ha finska barn* 95 | Finska arbetare till Sverige 97 | *Julgran i parketten* 102 | *Språksskam* 103 | *Det enspråkiga Sverige* 104 | *En ny tid* 106

Juden

Oönskade främlingar 109 | Ovälkomna konkurrenter 113 | Lika rättigheter trots fortsatta antijudiska stämningar 116 | Svensk nationalism på antisemitisk grund 119 | *Judens kropp – skämtpressens stereotyper* 123 | Den första organiserade antisemitismen 124 | Rasbiologi och politisk antisemitism 126 | Antisemitismen i kulturlivet 129 | *Värdefull svensk film för den tyska nazismen* 130 | *Plusskoffskoffski, Isaskar, Josef och Absalon* 131 | Tiotusentals svenska nazister 132 | Svensk flyktingpolitik på rasmässig grund 134 | Sverige, kriget och judarna 139 | Att inte rota i det förgångna 144 | *Nazism inget hinder för karriär* 147 | Efterkrigstid: ekot från det förflutna 148 | Kampen mot ZOG och förnekandet av Förintelsen 152 | *En smutsig pokal* 154

Orientalen

En hotfull och exotisk stormakt 156 | *Hovexotik* 158 | *Turken som äter svensk människokött* 161 | Den romantiska och erotiska Orienten 162 | Med Bibeln som karta – och kompass! 165 | *Fredrika Bremers koloniala dröm* 167 | När svenskar »disciplinerar Österlandets folk« 168 | *Goda och onda armenier och kurder* 171 | Den ofarliga och lustiga Orienten 173 | Den lustiga paschan 176 | *Schejkromantik* 177 | *De äkta mattornas diktatur* 178 | När Orienten kom till Sverige 179 | *Re:Orient* 186 | *Fanatiska skäggiga män och beslöjade offer* 187

Samen

Ett främmande folk möjligt att beskatta 188 | Tvångsarbete och häxprocesser 192 | *Samen som den gode vilden* 195 | Kolonisering och »fattiglappar« 196 | Vetenskaplig gravplundring och utställda samer 198 | *Stor-Stina* 201 | Rasstereotypernas tid 202 | Ett utdöende folk oförmöget att idka jordbruk 205 | *Missionsbilder* 208 | *Renen, samnen och ackjan* 209 | Lapp skall vara lapp 211 | *Fjällvurmen* 215 | Förmynderi och historielöshet 216

Tattaren och zigenaren – den »gemensamma« historien

Ett samhällsproblem I 222 | Orätta fattiga 225 | Nya tankar 227 | Utlänningar och svenskar 228

Tattaren – modern tid

De »svarta« 230 | Ett samhällsproblem II – kravet på åtgärder 231 | Tattaren som typ 236 | *Den sexuella fresterskan* 240 | Vägen mot sterilisering 242 | Steriliseringens praktik 247 | *En social ingenjör* 249 | En obruten linje – efter krigstid 250 | *Drabbad av »tattarfrågan«* 255 | *Tystnaden* 256 | *Tattarromantik i modern tappning* 257 |

Zigenaren – modern tid

Folkliga föreställningar 260 | »Akta dig så inte zigenarna tar dig« 266 | I skuggan av »tattarfrågan« 267 | *Singoalla* 268 | Längst ned på samhällsstegen 273 | Sverige och förintelsen av zigenarna 275 | »Den svenska negerfrågan« 277 | *Zigenarexperten* 281 | *Ur barnets perspektiv* 282 | De eviga stereotyperna 284 | »Zigenarhäxan« 288

Källor 292

Källhänvisningar 305

Illustrationer 313

Personregister 315